

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОЇ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Розроблення та впровадження методик оцінки ефективності діяльності студентських організацій є надзвичайно важливим фактором для активізації їхньої роботи. Впровадження позитивних аспектів Болонського процесу на теренах України та підвищення якості освіти через розширення прав студентського самоврядування в умовах здійснення глобалізації та інформатизації освіти у світі є одним із сучасних викликів для української освітньо-наукової галузі.

На наш погляд, під методологією оцінки ефективності діяльності органів студентського самоврядування (далі ОСС) слід розуміти сукупність способів, засобів та методів, за допомогою яких здійснюються аналіз діяльності певного ОСС та порівняння фактично досягнутих ним результатів із запланованими або із результатами діяльності інших ОСС за визначений проміжок часу.

Варто зазначити, що критерії оцінки ефективності діяльності ОСС до цього часу залишаються недостатньо розробленими, що позбавляє можливості дієвого контролю за діяльністю ОСС та не сприяє створенню конкурентних умов для подальшого розвитку організації, що піддається контролю. Усе це, в кінцевому рахунку, може призвести до зниження ефективності діяльності ОСС, організаційної та матеріально-технічної неспроможності реалізації прогресивних студентських проектів та ідей, невиконання основних завдань та функцій організацій, деградації та занепаду усієї ідеї студентського самоврядування та відсутності реального стимулу для подальшого розвитку.

Не претендуючи на вичерпність та безапеляційність положень даного дослідження, нами запропоновані певні критерії, за якими проводиться класифікація методів оцінки ефективності діяльності ОСС, що були розроблені нами спільно під час роботи в ОСС та під час здійснення контролю за діяльністю інших локальних та всеукраїнських ОСС. Такі критерії покликані з'ясувати соціальну природу та особливості оцінки ефективності діяльності ОСС, сформулювати пропозиції щодо вдосконалення такої діяльності тощо.

На наш погляд, оцінку ефективності діяльності органу студентського самоврядування можна проводити за такими критеріями:

1. За методом збору інформації про діяльність ОСС:
  - Статистичний метод.

Оцінка ефективності відбувається на основі попередньо або спеціально зібраних статистичних даних про діяльність ОСС, таких як:

1) кількість позитивно вирішених ОСС звернень студентів про захист їх прав та законних інтересів перед адміністрацією вищого навчального закладу (далі ВНЗ) та перед іншими установами, організаціями, підприємствами, органами державної влади та управління тощо;

2) розширення географії зв'язків ОСС, в тому числі започаткування співпраці або участь у всеукраїнських чи міжнародних студентських об'єднаннях;

3) збільшення кількості членів організації, які залучені до активної роботи у ОСС;

4) кількість проведених громадських заходів;

5) кількісне зростання бюджету організації та обсяг засвоєних коштів;

6) кількість публікацій у ЗМІ про ОСС та обізнаність громадськості з діяльністю конкретного ОСС тощо.

Для цього використовуються інформація, оприлюднена в засобах масової інформації, звіти виконавчих та контрольно-ревізійних органів ОСС, отримується зустрічна інформація від партнерів ОСС, що підлягає оцінюванню.

- Соціологічний метод.

1) анкетування - оцінка діяльності ОСС відбувається в результаті узагальнення інформації, яка отримується у вигляді відповідей на попередньо складені питання у спеціальних анкетах, що стосуються ефективності діяльності ОСС. Рекомендується проводити анкетування анонімно для отримання більш об'єктивних результатів;

2) інтерв'ю – інформація про ефективність діяльності ОСС отримується під час інтерв'ювання осіб, які тим чи іншим чином причетні до її діяльності або обізнані з такою діяльністю. Ми рекомендуємо в першу чергу визначити цільову аудиторію опитування (студенти, аспіранти, викладачі, декани, завідувачі кафедр і т.д.). Слід також зважати на те, що цей вид збору інформації є не досить об'єктивним, оскільки тут більшим чином мають вплив чинники суб'єктивного характеру (наприклад, студент може боятися висловити критичну позицію стосовно діяльності ОСС, щоб не бути виключеним з її складу);

3) експертне опитування – пропонується отримувати інформацію про ефективність діяльності ОСС через опитування осіб, які мають відповідні навички, знання та досвід роботи у ОСС. До цієї категорії осіб можна віднести керівників аналогічних ОСС з іншого регіону або іншого ВНЗ, спеціалістів Міністерства освіти і науки України, Міністерства з питань сім'ї, молоді та спорту тощо.

II. За суб'єктом оцінювання:

1) оцінювання, що здійснюється студентами, - хто ж як не студент об'єктивніше може оцінити діяльність ОСС, яка основним чином спрямована на захист його законних інтересів та реалізацію прав, які він не мож

реалізувати самостійно? Однак не будемо забувати про те, що будь-який зацікавлений суб'єкт будь-яких суспільних відносин має схильність до суб'єктивізму;

2) адміністраціями ВНЗ - в умовах переходу від авторитарного методу управління ВНЗ до сучасних європейських демократичних стандартів щороку стає більше свідомих керівників ВНЗ, які (може навіть не завжди відкрито) можуть оцінити діяльність ОСС. Не слід забувати про те, що інтереси адміністрації ВНЗ не завжди збігаються з інтересами студентів, які й захищає ОСС, внаслідок чого ймовірні конфліктні взаємовідносини між ними. Адміністрація ВНЗ більш схильна побачити негативи і прорахунки в діяльності ОСС, що, однак, у подальшому може бути використано керівництвом ОСС для вдосконалення своєї роботи.

3) незалежне оцінювання - полягає у оцінці діяльності ОСС експертом з незалежної зовнішньої організації. Такими організаціями можуть бути аудиторські фірми, колегіальні контрольно-ревізійні комісії тощо. Даний вид оцінювання, за правильної організації, може дати одні з найбільш правдивих результатів діяльності ОСС та показати сторони діяльності ОСС, які потребують подальшого вдосконалення і більш наполегливої роботи.

III. За сферою оцінювання:

1) внутрішнє оцінювання (всередині самої студентської організації або всередині ВНЗ, в якому вона функціонує) – даний вид контролю проводиться власними силами з числа осіб, які входять до даної організації чи ВНЗ і передбачає отримання інформації від студентів (як учасників ОСС, так і тих, що не беруть участі в заходах ОСС) та представників адміністрації ВНЗ;

2) зовнішнє (громадські організації, міністерства, інші державні та контролюючі органи) – проводиться особами, які не належать до ОСС, який перевіряється. Перевага надається кваліфікованим особам чи організаціям з числа експертів у певній сфері (економічні показники діяльності, фандрайзинг, зв'язки з громадськістю, юридичний захист прав та інтересів студентства, організація культурно-масових заходів).

IV. За періодичністю оцінювання:

1) поточне оцінювання – здійснюється постійно, протягом усього часу каденції керівництва певного ОСС;

2) періодичне (планове, позапланове) – здійснюється після спливу певного періоду роботи ОСС - це так звані планові оцінювання, наприклад, щомісячно, щоквартально, кожних півроку та річний звіт. Слід також звернути увагу на позаплановий контроль, який проводиться уповноваженими особами або органами, коли виникає у цьому потреба. Найчастіше проводяться позапланові перевірки у випадку зміни керівника ОСС, перед вступом до певного об'єднання (асоціації, спілки чи союзу) в Україні або поза її межами, після поширення інформації про зловживання керівництва ОСС наданими їм повноваженнями і т.д.

V. За обсягом оцінювання:

1) оцінювання усієї організації в цілому – проводиться комплексна оцінка роботи усієї організації через підбиття підсумків за результатами роботи усіх підрозділів ОСС за всіма напрямками роботи. Цей вид контролю, як правило, проводиться за результатами роботи ОСС за звітний період (здебільшого 1 раз на рік, рідше – 2 або 4 рази на рік) і вноситься на розгляд і затвердження вищого колективного керівного органу (загальні збори, асамблея, з'їзд тощо);

2) перевірка діяльності окремих підрозділів ОСС (відділів, секторів, департаментів) або певних напрямків діяльності ОСС (вплив на навчальний процес, сприяння соціально-побутовому забезпеченню студентів, оздоровлення студентів) – цей вид контролю, як правило, здійснюється постійно протягом повноважень конкретного керівника ОСС і має на меті активізувати діяльність структурного підрозділу, вказати на недоліки роботи, оптимізувати діяльність ОСС через методичну допомогу та іншими засобами.

Для досягнення максимально об'єктивного оцінювання ефективності діяльності ОСС необхідно застосувати комплексний підхід з використанням якомога ширшого спектра вищезгаданих методів.

Розроблені критерії планується впровадити у діяльності Української асоціації студентського самоврядування України, яка є однією із небагатьох всеукраїнських організацій, які охоплюють усю країну та реально працюють над захистом законних прав та інтересів студентів.

Отже, з метою практичної реалізації зазначених критеріїв оцінки ефективності діяльності ОСС, нами пропонується запровадити всеукраїнський рейтинг найбільш активних ОСС, що має проводитися щорічно незалежною експертною радою, сформованою з представників органів державної влади, адміністрацій провідних ВНЗ та всеукраїнських студентських самоврядних громадських організацій на основі дослідження комплексу об'єктивних критеріїв їх діяльності. Рейтинг створить конкурентні умови і надасть змогу усім українським ОСС та іншим громадським організаціям, які працюють задля захисту прав студентів, ознайомитись з позитивними напрацюваннями та більш ефективно поширювати нові та перспективні ідеї у студентському середовищі. Для цього результати оцінювання мають бути оприлюднені через друковані та електронні засоби масової інформації, включаючи можливості Інтернету (розміщення на електронних веб-ресурсах ОСС, електронна розсилка, можливість он-лайн голосування та обговорення).

Луганський національний університет ім. Т. Шевченка
АНОХІНА Т. Ю.

ЧОМУ СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ПОТРІБНЕ СУЧАСНОМУ СТУДЕНТУ УКРАЇНИ?

Оскільки я представник студентського самоврядування, проблеми у виборі теми доповіді у мене не було, тим паче, питання щодо ролі студентського самоврядування в нашій країні, доволі актуальне з багатьох